

قرآن و فرهنگ‌سازی

رمز قرآن از حسین آموختیم ز آتش او شعله‌ها افروختیم
«آنگاه که انواع بلا و شدت همچون پاره‌های شب تار در هم آمیخت و شما را
فروپوشید، به قرآن پناه برید که قرآن راهنماست و به بهترین راه، هدایت کند».^۱
قرآن از پگاه نزول تا زمان حضور، چونان چشمه‌ای زایا و جوشان، بستری برای
پرورش بزرگ‌ترین روحها و او جمندترین همته‌ها و سازنده‌ استوارترین اراده‌ها بوده
است و ژرفنا‌ترین اندیشه‌ها، زلال‌ترین معارف و چشم‌نوازترین هنرها را به عنوان
هدیه‌هایی گرانبها به همه شیفتگان ساحت خود و دلبستگان مجذوب خویش عطا
کرده است. قرآن در سایه سار بابرکت و پر نعمت خود، همه آنان را که عطشان شراب
طهور قرآنی‌اند، شاداب و چشمهای سوگرفته به نور خود را رهنمون و پاس‌خگوست؛
چنان‌که هر کس سر بر آستان آن ساید و به ساحت آن ارادت ورزد و اهتمام لازم را
به فراخور ذوق و توان علمی خود در حوزه علوم و معارفش به کار گیرد، به یمن

۱. محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، ج ۲، ص ۵۹۹، حدیث ۲.

توشه تقرب، از خوان گسترده آن بهره می برد.

قرآن، مشعل همیشه فروزان صراط مستقیم الهی است که از انوار درخشان آن مدام می توان راهنمایی گرفت و از شوره زارها و تاریکیهای فکری و ذهنی رهایی یافت و همچون مائده ای آسمانی است که بر آدمیان فرومی بارد تا هرکس به قدر خویش در مسیر رستگاری از آن بهره گیرد. قرآن، دریایی بیکران و اقیانوسی ژرف است که به راستی هنوز در میان ما ناشناخته مانده و اسرارش همچون اسرار اعماق دریاها در سینه اش نهفته است و شامل برنامه هایی برای تکامل جوامع انسانی است که بیش از پیش بدان نیازمندیم.

قرآن، کتاب زندگانی، آگاهی، عزت، قدرت، پیشرفت، کمال و جهاد است که در آن به مرگب، قلم و نوشته سوگند یاد شده و شمار آیه های جهادش با آیه های عبادتش قابل مقایسه نیست. کتابی که نخستین نامش «خواندن» و افتخار خالقش «تعلیم انسان» بوده و حاملش نه می نوشته و نه می خوانده است. قرآن در جامعه و قبیله ای که کتاب، قلم و تربیت مطرح نبود، انقلابی انسانی و اعجازگون، به دور از فلسفه بافیهای یونانی و خیال پردازیهای هندی و تمدنهای نظامی و اشرافی رومی و ایرانی و جهل و وحشیگری عربی، در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اخلاقی و جهانی پدید آورد و روحی انقلابی در کالبد بی جان انسانهای مستأصل دمید و تمدنی علمی، معنوی و مادی با انگیزه تقوا و عدل در میان توده های همیشه محروم از سداد و سعادت پرورد.

قرآن چنان که خود را معرفی کرده، زندگی ساز «یحییکم»، شفابخش «شفاء لما فی الصدور»، فرهنگ آفرین «و علمکم ما لم تکنوا تعلمون»، جامعه ساز «أصلح باهم» و رهایی بخش «فأنقذکم منها» است.

دیرینه زندگی مسلمانان و جوامع اسلامی نشانگر آن است که هرگاه قرآن در زندگی آنان نمود و ظهور یافته و راهنمای عملشان گشته، توانسته اند هر ظلم و ستمی را از جامعه برکنده، عدالت را جایگزین سازند و تا ناپیداکرانه هستی اوج گیرند.

خوشبختانه از چندی پیش، زمزمه های بازگشت به قرآن آغاز شده است؛ چنان

که فرهنگی اسلامی که هم اکنون در زندگی فردی، اجتماعی، سیاسی و حکومتی ما تبلور یافته، میوه و برآمده از درخت کهنسالی است که در پی قرنهای تحوّل و تلاش دانشوران اسلامی، از قرآن سرچشمه گرفته است.

مسئله حراست از این فرهنگ مبارک، امری ذهنی و شفاهی نیست که خواسته یا ناخواسته، ما را به سمت و سوی نوعی ذهنی گرایبی یا اندیشه ای ژورنالیستی و یک حرکت فلسفی، انتزاعی و مجرد سوق دهد، بلکه واقعیتی است که پرداختن به آن، در واقع، نوعی بازشناسی زمینه هایی است که درخت فرهنگی یا درخت زندگی انسانی - اسلامی ما بر آن استوار گشته است.

اکنون که در آشوبناکی روزگار معاصر بشریت، به ویژه مردم مسلمان، همواره به دیگرگونه زیستن نیازمندیم و با برآمدن آفتاب درخشان و فروزان انقلاب در این سرزمین، هویت فرهنگی و تاریخی ما در فصل تازه خویش، طلیعه تمدنی تازه را نوید می دهد، رواست که در این بستر تمدن سازی ایمانی و چالشهای مرتبط با آن، قرآن و آموزه های آن از لحاظ امتیازها و انگاره های قدسی مورد توجه قرار گیرد و پاسخهایی سخته و سنجیده برای پرسشهای پر دامنه و نفس گیر نسل جوان از آن استنتاج شود و در باز تولید اندیشه های قرآنی و معنوی، طرحی نو در انداخته شود و با توجه به شئون حیات عصری آدمیان، بایسته ترین اقدامات انجام گیرد و در پرتو وسعت بخشی به فرهنگ قرآنی، مشعل همواره فروزان آن را در برگ و باری تازه، طراوت و شادابی بیشتری بخشید.

با اینکه گذشتگان تحقیقات وسیع و دامنه داری در زمینه های مختلف علوم و معارف اسلامی انجام داده اند، اما باید با توجه به نیازهای وسیع و گسترده نسل کنونی و تشنگی جهانی به معارف اسلام و قرآن، با تلاش مضاعف نیروها در وادی معارف و با بهره برداری از پژوهشها و استفاده از بدیع ترین تکنیکها و شیوه های اطلاع رسانی برای شناساندن معارف اسلامی و بهره گیری از محتوای غنی و معارف انسان ساز قرآنی بکوشیم.

سر دبیر